

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPORTO ĮSTATYMO 2 IR 20 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 18¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO
PROJEKTO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 182¹ STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

2014 m. liepos 9 d. Europos Tarybos Ministrų Komiteto formate ministrų pavaduotojai (*Ministers' Deputies*) patvirtino Konvenciją dėl manipuliavimo sporto varžybomis (toliau – Konvencija). Konvencija – minimalių tarptautinių standartų rinkinys, kuris tampa veiksminga priemone tarptautiniu mastu kovojant su manipuliavimu sporto varžybų eiga ir (ar) rezultatais, kurių skaičius toliau auga visame pasaulyje.

Konvencija įsigaliojo 2019 m. rugsėjo 1 d., kai ją ratifikavo 5 šalys (trys iš jų – Europos Sąjungos). Šiuo metu Konvenciją jau ratifikavo 9 šalys ir, Europos Tarybos Konvencijos sekretoriato duomenimis, planuoja ratifikuoti Belgija, Ispanija, Olandija, Švedija, Airija ir Rumunija. Sporto pasaulyje pripažįstama, kad manipuliavimas sporto varžybomis – tai viena didžiausių grėsmių šiandieniniam sportui. Nuolat didėjanti sporto komercializacija, beveik neribojamos ir mažai kontroliuojamos lažybų iš sporto varžybų rinkos, itin plati internetinių lažybų iš sporto varžybų įvykių ar rezultatų pasiūla, tarptautinių organizuotų nusikalstamų grupuočių susidomėjimas reiškinio bei sportininkų finansinis nestabilumas – tai pagrindinės priežastys, lemiančios susitarimų iš sporto varžybų paplitimą pasaulyje.

Lietuvos Respublikos sporto įstatymo Nr. I-1151 2 ir 20 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 18¹ straipsniu įstatymo projekto (toliau – SĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 182¹ straipsnio pakeitimo projekto (toliau – BK įstatymo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslas – ratifikavus Konvenciją užtikrinti tinkamą jos nuostatų įgyvendinimą.

Įstatymų projektų uždaviniai:

- 1) apibrėžti Kovos su manipuliavimu sporto varžybų koordinatorių bei įtvirtinti jo funkcijas kovoje su manipuliavimu sporto varžybose;
- 2) suvienodinti Įstatymų projektuose vartojamas sąvokas siekiant vienodai interpretuoti teisės normas ir pritaikyti jas praktikoje tiriant nusikalstamas veikas bei skiriant sankcijas dėl manipuliavimo sporto varžybų rezultatais.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Lietuvos Respublikos sporto įstatymo (toliau – Sporto įstatymas) 2 straipsnio 9 ir 16 dalyse įtvirtintos „Aukšto meistriškumo sporto varžybų“ (t. y. sporto šakos federacijos, kuri yra tarptautinės (pasaulio) sporto šakos federacijos narė, arba jos įgalioto juridinio asmens organizuojamas jaunučių, jaunių, jaunimo ar suaugusiųjų, išskyrus veteranus, amžiaus grupės sporto renginys, įtrauktas į sporto šakos federacijos oficialų sporto renginių kalendorių, arba tarptautinės aukšto meistriškumo sporto varžybos, įtrauktos į tarptautinės sporto šakos federacijos oficialų sporto renginių kalendorių, ar tarptautinių subjektų organizuojamos tarptautinės aukšto meistriškumo sporto varžybos, įtrauktos į tarptautinės sporto šakos federacijos oficialų sporto renginių kalendorių, vykdomi pagal iš anksto paskelbtus nuostatus ir

tarptautinės nevyriausybinės sporto organizacijos ar sporto šakos federacijos patvirtintas sporto šakos (šakų) taisyklės (tiek, kiek tai neprieštarauja tarptautinės sporto šakos federacijos patvirtintoms taisyklėms)) ir „Manipuliavimas aukšto meistriskumo sporto varžybomis“ (t.y. tyčinis susitarimas, veikimas arba neveikimas, kuriuo bandoma paveikti aukšto meistriskumo sporto varžybų eigą ar rezultatą, siekiant visiškai arba iš dalies panaikinti šių sporto varžybų nenuspėjamumą ir taip sau ar kitiems suteikti nepelnytą pranašumą) sąvokos.

Taip pat šio įstatymo 19, 20, 23, 24, 25 straipsniuose įtvirtinti atitinkami atvejai, kuomet už manipuliavimą aukšto meistriskumo sporto varžybomis sporto organizacijoms nėra skiriamas finansavimas, o sportininkams nėra skiriamos valstybės premijos, valstybės stipendijos ar rentos.

Sporto įstatyme nėra apibrėžtas kovos su manipuliavimu sporto varžybomis koordinavimas.

Siekiant nacionaliniu lygiu užtikrinti Konvencijos nuostatų įgyvendinimą kovoje su manipuliavimu sporto varžybose Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2022 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. V-1789 „Dėl švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. balandžio 23 d. įsakymo Nr. V-606 „Dėl viešosios įstaigos LIETUVOS ANTIDOPINGO AGENTŪROS įstatų patvirtinimo“ pakeitimo“ viešajai įstaigai LIETUVOS ANTIDOPINGO AGENTŪRAI (toliau – Agentūra) buvo pavesta vykdyti kovos su manipuliavimo sporto varžybomis koordinatoriaus, kaip jis suprantamas Konvencijoje, funkcijas, t. y. bendradarbiauti su nacionalinėmis, kitų valstybių ir tarptautinėmis organizacijos manipuliavimo sporto varžybomis srityje, taip pat gauti, rinkti, kaupti, analizuoti ir teikti informaciją suinteresuotiems asmenims ir kt.

Gausėjant pranešimų, atvejų apie galimai sutartas varžybas (nuo 2023 m. rugsėjo mėn. Agentūra gavo 6 pranešimus apie galimai sutartas varžybas, kuriose stebėtojai fiksavo įtartinus statymus; vieną galimą manipuliavimo atvejį nustatė Agentūros darbuotojai, įvertinę informaciją viešojoje erdvėje, apie vieną pranešimą buvo gauta informacija iš Lošimų priežiūros tarnybos prie Finansų ministerijos) išryškėjo tarpinstitucinio bendradarbiavimo, kompetencijų, gaunamos informacijos, aiškinantis ir tiriant tokio pobūdžio pažeidimus, stoka, kurią sąlygoja įstatymo lygiu neįtvirtintas konkretus kovos su manipuliavimu sporto varžybomis koordinatorius ir neapibrėžtos jo funkcijos, taip pat aiškaus veikimo mechanizmo, kovojant su manipuliavimu sporto varžybomis, nebuvimas.

2016 m. buvo priimtas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) pakeitimas – 182¹ straipsnis „Manipuliavimas sporto varžybomis“, nustatantis atsakomybę už neteisėtai paveiktą sąžiningą *profesionalių* sporto varžybų eigą arba rezultatą. Šis BK straipsnis įsigaliojo 2017 m. Papildžius BK, 2016 m. papildytas ir Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punktas, sudarant sąlygas vykdyti kriminalinės žvalgybos tyrimą, kai yra „[...] turima informacijos apie rengiamą, daromą ar padarytą labai sunkų ar sunkų nusikaltimą arba apie apysunkius nusikaltimus, numatytus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso [...] 182¹ straipsnyje [...]“.

Ikiteisminiai tyrimai nedavė teigiamų rezultatų dėl skirtinguose teisės aktuose vartojamų sąvokų neatitikimo. Iki 2019 m. sausio 1 d. galiojusioje Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo redakcijoje buvo apibrėžta sąvoka „sportininkas profesionalas“, tačiau nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojusioje Sporto įstatymo redakcijoje nebeminimas profesionalus sportas, todėl iš esmės nusikalstamos veikos įrodinėjimas tampa dar labiau sudėtingas.

2021 m., įvertinus informaciją, kad didžioji dauguma arba iš esmės visos ikiteisminio tyrimo bylos nepasiekdavo teismo, valstybės institucijų specialistai įvertino teisės taikymo spragas – didžiausią iššūkį sukelia BK 182¹ straipsnyje vartojama sąvoka „profesionalios sporto varžybos“. Ši sąvoka nėra apibrėžta galiojančiame Sporto įstatyme. Įvertinus problematiką, Lietuvos Respublikos Seime buvo registruotas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso pakeitimo projektas Nr. XIIIP-5291¹, tačiau jis nebuvo priimtas.

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/5ced3ee00df611ebbedbd456d2fb030d?positionInSearchResults=4&searchModelUUID=6b77560f-65dc-4e88-be35-b4f776b41536>.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

SĮ projektu siūloma pakeisti Sporto įstatyme vartojamą sąvoką „9. Aukšto meistriškumo sporto varžybos“. Sąvokos pakeitimo esmė – išbraukimas iš sąvokos reikalavimas, kad aukšto meistriškumo sporto varžybos yra tik tos varžybos, kurios yra „įtrauktos į [...] kalendorių“. Tokio reikalavimo išbraukimas sudarys galimybę be jokių ribojimų vertinti, ar varžybos buvo sutartos, ar ne, net ir lygose, kurių varžybos nėra nacionalinių federacijų kalendoriuose (pvz.: Lietuvos krepšinio federacijos kalendoriuje nėra įtrauktos Sostinės arba savaitgalio krepšinio lygų varžybos). Sąvoką taip pat siūloma papildyti nuostata, kad aukšto meistriškumo varžybos yra „sporto šakos sporto varžybų sistemos sudedamoji dalis“. Šis papildymas leidžia suprasti, kad įvairaus lygio tos pačios sporto šakos varžybos yra tos pačios sporto šakos varžybų sistemos dalimi. Sąvokos patikslinimas susijęs ir su BK įstatymo projekto pakeitimu, nes sąvokų suvienodinimas palengvins ir BK 182¹ straipsnio taikymą.

SĮ projektu taip pat siūloma suvienodinti sąvoką „Manipuliavimas aukšto meistriškumo sporto varžybomis“ su sąvoka, kuri vartojama Konvencijoje „Manipuliavimas sporto varžybomis – sąmoningas susitarimas, veikimas arba neveikimas, skirtas sporto varžybų rezultatui arba eigai netinkamai pakeisti, siekiant visiškai arba iš dalies panaikinti minėtų sporto varžybų nenuspėjamumą ir taip sau arba kitiems suteikti nepelnytą pranašumą“.

Priėmus teikiamą SĮ projektą siekiama įtvirtinti nuostatą, kad Konvencijos įgyvendinimą prižiūri Vyriausybės įgaliota įstaiga, kurios viena iš pagrindinių funkcijų būtų nacionaliniu mastu koordinuoti kovą dėl manipuliavimo sporto varžybomis. Ši Vyriausybės įgaliota įstaiga taptų nacionaline platforma (pagrindinė koordinuojanti įstaiga), kurioje būtų renkama, kaupiama informacija, apie neįprastas ir įtartinas lažybas, kuri būtų perduodama sporto organizacijoms ir valstybės institucijoms ir įstaigoms, taip pat ši įstaiga teisėsaugos institucijoms ir kitoms institucijoms teiktų informaciją apie galimus teisės aktų ir Konvencijoje nurodytus sporto taisyklių pažeidimus, vertintų, kaip sporto organizacijos įgyvendina kovos su manipuliavimu aukšto meistriškumo sporto varžybomis taisykles, kurias tvirtintų švietimo, mokslo ir sporto ministras ir kt. Konvencijos 8 straipsnyje nurodoma, kad kiekviena šalis prireikus imasi veiksmų, „kad sustabdytų dalies arba visos finansinės ar kitokios su sportu susijusios paramos teikimą bet kurioms sporto organizacijoms, kurios veiksmingai netaiko kovos su manipuliavimu sporto varžybomis taisyklių“. Taisyklės turėtų apimti nuostatas, kurias sporto organizacijos privalėtų įgyvendinti (SĮ projekto 3 straipsnis) (pvz.: vykdyti sportininkų švietimą; įtvirtinti savo dokumentuose draudimą varžybomis suinteresuotiems asmenims lažintis iš sporto varžybų, su kuriomis jie patys susiję; tariamų manipuliavimo sporto varžybomis tyrimų tvarką ir pan.).

Priėmus teikiamus SĮ ir BK projektus, Vyriausybė turėtų įgalioti viešąją įstaigą, kurios savininkė yra valstybė, o savininko teises ir pareigas įgyvendina Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, vykdyti funkcijas, kurios padėtų įgyvendinti Konvenciją. Šiuo metu kovos su manipuliavimu sporto varžybomis koordinatoriaus funkcijas atlieka Agentūra, kuri galėtų toliau tęsti šių funkcijų vykdymą. Šiuo metu pasaulyje stebima tendencija, kai antidopingo agentūros tampa sąžiningo sporto (arba sporto etikos) agentūromis (pvz.: Suomija, Danija, Estija, Australija, Kanada). Agentūra vykdytų Konvencijoje nustatytas kovos su manipuliavimo sporto varžybomis koordinatoriaus funkcijas. Kaip ir minėta, didžiausias dėmesys būtų skiriamas aktyviam informacijos rinkimui, analizei, tvarkymui ir operatyviam perdavimui suinteresuotoms šalims (sporto organizacijoms, teisėsaugos institucijoms ir kt.), nes latentinių nusikalstamų veikų tyrimams (o tokie nusikaltimų rūšiai būtent priskiriamas manipuliavimas sporto varžybomis) svarbiausia gauti informaciją ir ją tinkamai panaudoti. Agentūra taip pat vykdytų informavimo, švietimo veiklas, vykdytų tarptautinį bendradarbiavimą.

Galiojantis teisinis reguliavimas jau šiuo metu nustato reikalavimą sporto šakų federacijoms turėti etikos kodeksus ir tai reiškia, kad sporto šakų federacijoms nebus keliamas papildomas reikalavimas pasitvirtinti Etikos taisykles. Ratifikavus Konvenciją, daugiausia

veiklos bus susiję su kompetencijų kėlimu sporto bendruomenėje, aktyvesniu informacijos rinkimu ir analizavimu, daugiau dėmesio skirti aktyvesniam teisinė bazės taikymui. Atsižvelgiant į sporto autonomijos principą, tik tos nusikalstamos veikos, kuriose yra baudžiamojo nusikaltimo požymių, turėtų būti perduodamos nagrinėti teisėsaugos institucijoms.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad šių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti Įstatymų projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės. Teikiamų SI ir BK projektų priėmimas – tai kovos su korupcija sporte priemonė. Manipuliavimas aukšto meistriškumo sporto varžybomis nėra vien sporto judėjimo problema: tai korupcijos rūšis, ji taip pat gali apimti kitus finansinius nusikaltimus, tokius kaip pinigų plovimas ar sukčiavimas, ir šios veikos gali būti susijusios su organizuotu nusikalstamumu.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimti Įstatymų projektai neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymų projektuose siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis nustatytų Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

SI projektu siūloma nauja sąvoka „kovos su manipuliavimu aukšto meistriškumo sporto varžybomis koordinatorius“, taip pat patikslinti sąvokas „manipuliavimas aukšto meistriškumo sporto varžybomis“ ir „aukšto meistriškumo sporto varžybos“.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir kitų Europos Sąjungos dokumentų nuostatas.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymų projektus, reikės:

- 1) Lietuvos Respublikos Vyriausybei įgalioti viešąją įstaigą įgyvendinti Konvencijos koordinatoriaus funkcijas;
- 2) švietimo, mokslo ir sporto ministrui patvirtinti kovos su manipuliavimu aukšto

meistriškumo sporto varžybomis taisyklės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams įgyvendinti preliminariai reikės papildomai per metus apie 70 tūkst. Eur valstybės biudžeto lėšų. Lėšos būtų skiriamos: sporto bendruomenei šviesti ir visuomenei informuoti apie prevencines antimanipuliavimo sporto varžybomis veiklas (apie 10 000 per metus), informacijai rinkti ir jai apdoroti, analizuoti siekiant prisidėti prie operatyvesnių tyrimų (apie 45 000 per metus įskaitant, bet neapsiribojant, duomenų bazių sukaupimą), taip pat skatinti tarptautinį bendradarbiavimą (apie 15 000 per metus).

Šiuo metu lėšos koordinavimui dėl manipuliavimo aukšto meistriškumo sporto varžybomis yra perskirstomos Agentūros viduje (nuo nacionalinės antidopingo programos įgyvendinimo).

Funkcijas, susijusias su Konvencijos įgyvendinimu, Agentūroje vykdytų 2 darbuotojai (po 0,5 etato), kurių atlyginimui per metus būtų skiriama apie 45 tūkst. Eur (papildomų lėšų tam nereikėtų).

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektai pastaboms ir išvadoms gauti buvo skelbiami Lietuvos Respublikos Seimo Teisės aktų informacinės sistemos Projektų registravimo posistemėje.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno Eurovoc terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „manipuliavimas aukšto meistriškumo sporto varžybomis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.